

СВОБОДА

Виходить щоденно рано.

**РЕДАКЦІЯ
И АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів — Ринок 10., II. пов.
Ковто почт. шад. 143.322.
Адр. тел.: „Свобода“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів
редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячна в краю 3900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол. Франції,
Голландії, Бельгії 10 фр. фр.,
Італії 10 лірів, Німеччині 3000
п. марок, Швейцарії 5 шв.
фр., Чехословаччині 30 ч. ко-
рон. Румунія 50 лей. Бол-
гарії 50 левів, Австрії 5.000
мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИКІПНИКА
150 Мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Львів, 13. листопада 1922.

На близькому Сході.

Події останніх тижнів одвернули нашу увагу од подій світової політики. Серед цих обставин, в яких ми перебували й перебуваємо, годі було думати про щось інше, як про те, що безпосередньо обходить. Атмосфера арештів, ревізій, систематичного поліцейського терору не могла сприяти тому, щоб уважно ми слідували за тими змінами й ваганнями, які відбуваються на світовому міжнародному ринку. А між тим, не зважаючи на цілу психологічну грудність слідувати за барвистими змінами міжнародної кон'юнктури, обов'язок й необхідність стежити за ними на нас все-ж лежить і лишається. При зв'язаності між собою окремих держав й країн, при тісній зєднаності нашої справи з загальним комплексом питань світової політики, яснє уявлення про нашу долю й наші перспективи може бути лише тоді, коли будемо уявляти наше положення в зв'язку з подіями, що відбуваються на світовій арені.

Найбільш видатною подією в світовій політиці останніх днів являються ті ускладнення, які знову виникли на близькому Сході. Як відомо, рівновага на Близькому Сході, яка була порушена в наслідок перемоги кемалістів, знайшла своє тимчасове поладження в мударському договорі, укладеному між великими державами й Туреччиною. Остаточне поладження справ Близького Сходу мало бути переведено на конференції в Лозанні, що призначена була на кінець листопада.

Між тим Турки, не чекаючи скликання лозанської конференції зробили ряд агресивних кроків, скерованих проти держав антанті, які ситуацію у високій мірі ускладнили й загострили. Національним зібранням була оголошена детронізація султана. Турки заявили вимогу про очищення Царгороду й про передачу його національному турецькому уряду. В зв'язку з тим, незграбна смуга між військами антанті й турецькими військами була порушена й фактично її зараз нема. Поруч з тим турецьким національним урядом було заявлено, що він не визнає жадних договорів, підписаних урядом султана, в тому числі й севрського, був поставлений ряд вимог про виплату відшкодувань й ціла низка інших домагань, які стоять в гострій суперечності з мударським договором.

Не підлягає сумніву, що Турками момент для поставлення нових вимог вибраний дуже вдачно й вміло. Вони використали зміну уряду й переведення виборів в Англії, завдяки яким ясність англійської

лінії що до питань Близького Сходу в великій мірі затратилась. Так само вони використали внутрішні ускладнення в Італії в зв'язку з рухом фашистів й рішили відсутність ясної лінії держав антанті, зайнятих своїми внутрішніми справами, використати в цілях здійснення своїх вимог. Вони побачили, що найкращим засобом добитись здійснення своїх плянів це є поставити Європу перед доконаним фактом й стали на шлях безпосередньої реалізації своїх домагань.

Агресивні кроки Туреччини застали — це треба признати — великі держави вповні непередбачуваними. Ясну й виразну лінію поведінки в тих різнородних проектах, які висуваються зараз окремими урядами держав антанті, завважити в високій степені важко. Становище на Близькому Сході виглядає в високій мірі заплутаним й загостреним і, як воно буде розв'язано, на разі годі сказати.

Але проте з тих подій, які виникли зараз на берегах Босфору, вже зараз можна зробити ряд в високій мірі важких висновків.

Іще раз свідчать ці події про несталість й нетривалість тої рівноваги, яка існує зараз в Європі на підставі версальського трактату. Систематично й постійно виникають події, які відразу захитують міжнародні відносини, події, наслідки яких великим державам властається поладити лише з дуже великими труднощами. В перебігу подій в Туреччині маємо ще один доказ того, що ціла Європа ще й досі знаходиться в критичному стані, в стані несталості рівноваги, в стані, коли справа сучасних державних кордонів є річчю дуже несталою й непевною.

З другого боку турецькі події ілюструють безсумнівний факт значіння сили, значіння доконаних фактів в сучасних міжнародних відносинах. Національний турецький уряд одержує перемогу за перемогою всупереч всяким постановам трактатів через те, що він має силу й спирається на силу. Бо з силою й з фактами Європа рахується в першу чергу. І на основі цих фактів, після того, як вони є виконані, вона творить право.

Пишіть звідомлення! З огляду на далекосяглі значіння теперішньої виборчої кампанії обов'язком наших організацій, повітових і громадських, а з окрема кожного громадянського діяча припинувати, щоби до редакції „Свободи“ вислано точне звідомлення, як були переведені і як випали вибори. Звідомлення мають бути по змозі короткі, а на всі факти різкого терору мають бути подані свідки.

в келії. Наслідком браку повітря, холоду і голоду половина в'язнів тяжко занедужала. Всі сплять на кам'яних дошках. Нікому не дозволено передавати для в'язнів газети чи книжки. При слідстві трапляються часті побой.

Коли тих 40 в'язнів увільнено, тої самої хвилі спроваджено свіжих арештованих в числі 30 осіб.

Інтервенція в справі арештованих.

В справі лихого приміщення арештованих в поліцейських арештах в Бригідках і при вул. Яхонича д-р Володимир Бачинський інтервеніював поновно у компетентних чинників і дістав задоволення, що відносини поправляються та що внайближчих днях поліцейське слідство буде покінчене й арештовані будуть віддані до суду.

Неймовірно!

Дня 8. листопада в Коломиї польський полковник Монд самовільно, без суду засудив студ. теології Д. Федасюка з Раківчика на кару смерті через розстрілення. Тим способом хотів позбутися свідка різних надужит при виборах. Федасюкові закидують, що він стріляв до польських жовнірів. Вже все було приготоване до екаекції, але завдяки старанням о. Русина удалося уратувати невинного від смерті. Федасюка передано суду.

Арештування малолітніх учеників.

Львів.

Арештовано семінаріальних учеників Н. Порожка, М. Михайлишина і В. Середу.

Перемишль.

В Перемишлі арештовано до тепер 50 гімназійних учеників.

Масові арештування.

Львів.

Арештовано Анто́на Івановича.

Заліщики.

В с. Лисовець арештовано Теодора Фотенюка, а в с. Глубичка М. Глібовицького і Вол. Гафтковича та д-ра А. Томковида.

Збярж.

Арештовано д-ра Данила Керничного.

Яворів.

Між арештованими є: Семен і Роман Харамбура, студ. унів. Іван Худа, Микола Хархалс, функціонер

магістрату Іван Матчишин. З повіту, кооператор з с. Кобилянця руська Остап Грабовський, Мацелюх, Ірза, декілька селян зі Старого Якова. З Нагачева студ. Маріян Мареній, абіт. сем. Антін Козак-студ. унів., Клочник Павло.

Арештовано багато селян з повіту; їх евіденції нема. В монастирі СС. Василянок, де через цілий день відбувалася ревізія, по всіх забудованнях, по мешканнях, по кімнатах семинара, що там міститься, навіть по каплиці, заарештовано одного молодого ловіка, що приїхав відвідати сестру, що живе в інтернаті СС. Василянок. При ревізії в монастирі крім поліції і жандармерії брали участь також два яворівські цивільні Поляки: коваль Будзіцький і техник з електривні. Відай були як відпоручники „Організації Народовей“.

25. жовтня арештувала поліція селянина О. Щепанського, який зрікся почеси належання до виборчої комісії. 26. м. м. давали йому в поліції різного, рода науки і зроблено його відвічалним за вибори і спокій підчас виборів.

Арештуванням нема кінця. Масові жандармерійні набіги й арешти відбуваються в с. Сернах, Ст. Якові, Нагачеві, Семирішці, Кобилянці, Рогізіні, Віжомлі і в Селисках. — На днях переведено ревізію в домі д-ра Фільца, проф. Мусяновича, о. Яремка і п. Матчишина. До повіту прийшов батальон війська.

Дальші арештування в Городенці.

М. тижня ц. є. в часі від 21. до 28. жовтня арештовано вісімдесятилітнього старця о. Шухевича з с. Тишківця, декана о. Стрільчика з с. Стрільче, студента Токарика з Городенки і в друге арештовано д-ра Касіяна і Матейкова з Городенки. Всіх відставлено до тюрми в Коломиї.

Стрийщина.

Арештовано другий раз Юрка Кігича практ. „Народної Торговлі“ в Стрию, Конюха з Нежухова, Бутренка і Шабана з Бережниць, Василя Мицю з Ліщини п. Бібрка і Микитяка зі Стрия, О. Гошовського з Фаліша і О. Ямінського з Довгого.

Малопілі.

Переведено ревізію в домі о. Коновальця, Василя Гдура і Михайла Лаця. При ревізії жандарми били селян.

Жидачівщина.

В Пчанах арештовано учит. Івана Вітика, Івана Білинського а переведено ревізію в домі о. Маріяна Цурковського і в школі.

Галицькі відносини.

У Бригідках.

З певних джерел нас повідомляють, що в Бригідках число ув'язнених Українців виносить 1200 осіб; в поліцейських арештах сидить понад 500 осіб.

Дня 11. листопада випущено

на волю понад 40 осіб. З їх оповідань довідуємося ось які подробиці з життя в'язнів: Арештованих поміщують по 30 осіб в одній келії. На протязі 3 тижнів нікому не дозволено вийти хоч би на хвилину з келії, або відчинити вікно. Всі потреби в'язні мусять поладжувати

Пр. 410/22. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокуратури Державної, що зміст часопису „Свобода“ чи до 9. з дня 8 XI. 1922 в артикул вступним 1) а) за ошк. б) уступ від с. 12. Чотири рази „ж. о. слова „Польсь“, в ус уні від с. 12. „Польсь“ аж до „твориться“. 2) з рубрики під заголовком: „Галицькі відносини“ а) уступ між словами „партії“ і „Підчас“, б) уступ між словами „лиця“ і „Населення“, в) уступ між словами „Коломиї“ і „Тяжко“, 3) з рубрики під заголовком „Польські вибори“ і Сх. Галичина“ а) від слів: „По інформації“ до „шлях“ б) від слів: „в ній задоволення“ до

„участь в выборах“ містить в собі еста злочину ад 1) 2) а) б) з § 64а) к. з., ад 2) в) пров. з арт. з 1712186. У 86 Д. визнав доконану 7 листопада 1922 конфіскацію за оправадану і заручив знищення цілого накладу і видав по лум і § 43 п. к. за заказ дальшого розширювання того друкового письма. Заразом видав наказ віддати йому редакторам тої часописи, щоби рішення помістив безплатно в найбільшій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1892 Д. п. д. № 6 ex 1803 а іменю засудження за нестерпність на гризну до 400 Мп. — Львів, дня 9. листопада 1922. (Підпис нечоткий)

Сянін.

В повіті арештовано 40 осіб. Між ними є о. Голинський, Кабаровський, Кріль, Менцінський, Чертежинський, Судомира, Сурівка, Гривняк, Цар, Паробінський, Іванців, Лукасевич, Константинович, Кушак, Мадей, Новинський та інші. Арештовано о. Савойку із Селища за те, що відправляв панакхиду за українських героїв.

Доваличчина.

Арештовані: д. р. Роман Курбас, адвокат в Рожнітові, студент Василь Бабій зі Струтина, п. Рожнітв (обидва вивезені на захід до Грузьонца), о. Володимир Микитка, парох в Струтині вижнім, 72-літній старець, (його били жандарми), о. Логінський, парох зі Струтина нижнього, о. Твардієвич з Лопанки. Ревізії і переслідування строгі. Всякими слідствами проти наших організацій займається тутешній „porząd" віт Василь Янків, котрий видає тутешніх патріотів у в'язницю і агітує сильно за виборами.

Чешанів.

Арештовано бувшого соймового посла о. Северина Метеллю, крилошанина і пароха в Люблинці новім, пов. Цішанів.

Перемишлянщина.

В Задвір'ю арештовано 8 Українців, а іменню: Петра Гниду, Дмитра Колтуна, Стефана Гниду і Гринька Гниду і 4 селяни: Семена Кришталля, Івана Сеніва, Романа Мурського і Михайла Колтуна.

Печеніжин.

Арештовано: о. Костя Левицького, о. Ів. Костюка з Текучої, нотаря Заячківського з Яблониова і Боднара, учит. із Слободи рунг.

Переведено ревізію в домі о. Льва Левицького.

Зборівщина.

В зборівській в'язниці сидять: Панило Раковський, Кобилюха, Ол. Бергій, Дробенко, студ. Снітинський, Рой, Маланчук, два браться Муровичі, Мотинський, Депутат і М. Гетьман.

В с. Озирній арештовано: проф. Г. Мороза, Левицького; в с. Осташівцях арештовано: Евгена Поповича, Драпатого та інших.

Жовтва.

Арештовано: Ол. Данилюка з Куликова, Гриця Курочку з Гребенця, Михальчука з Мервич.

В різних місцевостях.

В Краснім, пов. Золочів, арештовано і вивезено до Золочева студ. Івана Ладу; в Острові, пов. Камінка струм., арештовано: Петра Саламху, льокавта, почтовика і студ. Маріяна Михальчука; в Перегнєві, пов. Перемишляни, арештовано і відставлено до Золочева на жадання золочівської прокуратури о. Стефана Височанського, тамошнього пароха; в Жидачеві арештовано управителя школи в Пчанах Івана Білинського; в Краснім арештовано Василя Петльованого.

Іще арештують!

У с. Березові вижнім пов. Печеніжин заарештовано крім згаданих уже давніше, ще двох старших газдів, а саме Симчича та Ур

бановича. Було намічено ще 10 нових арештувань, але призначені до цього завчасу повтікали а з ними і інші, а тепер населення боючися кримінальних мурів, криється у холоді, та голоді по лісах. Яблонівська „польонія" готова знов у цих бідаках добачити нову „большевицько-чесько-гайдамацько-українську банду".

Через п'яного жандарма.

Між Поляками поширилася трівожна чутка, що в с. Березові вижнім появилася „гайдамацька ватага", яка розкrojла голову одному жандармові. В звязку із цим заарештовано вісьмох парубків і скованих відставлено до Печеніжина. Однак по перепровадженню слідства мало виявитися, що на ділі було цілком інакше. Як у нашій „Малопольщі" є на порядку деннім, ішов собі п'яний жандарм від молодичі, а йому на зустріч йшла, співаючи стрілецькі пісні, гурма парубків. Жандармови показалося з п'яна, що то „українська кавалерія" і він почав стріляти, а що йому руки дрожали, то дав ногами знати. І так тікаючи попав на телеграфічний стовп чи якусь вербу і розбив собі голову. У що саме ударився, то він тепер не пам'ятає, бо тоді був п'яний. Фактом тільки є те, що бракує йому пару набоїв, за що тепер пан „пшодовнік" потягнув його до відповідальності. І при чім тут кавалерія, гайдамацький бунт, укріті боївки?

Як пани офіцери бють!

Через Березів нижній пов. Печеніжин переходив у с. Текучі, після арештування там о. пароха Костюка відділ піхоти, правдоподібно для настрашення „розгнітаного попом" населення. По переді, як звичайно, їхав на коні і з доброю нагайкою в руках старшина. Цей пан побив добре своїм канчуком ідучого в противної сторони малолітнього хлопчину за те, що той не скинув перед ним шапки, примовляючи при тім: „а ти хаме, а ти смаркачу, а ти руска свіню" і т. д. Другого такогож хлопчину побив до беззастає за те, що ідучи з ним на підводу, не розумів з переляку крикливої команди пана офіцера, на чужій для підростка мові і не кермував по його вказівкам підводою.

Бувші арештовані! Перегляньте числа „Діла" і „Свободи", чи ви були подані у списках арештованих. Напишіть негайно до Редакції „Свободи", як довго ви були ув'язнені, за віщо, в яких умовах, коли були перший раз переслухані, та в яких умовах перебували час у в'язниці.

Угнівщина.

Угнівщина в дні виборів держалася чудово. „Пшодовнік" поліційної станції з Динис розіслав священникам по селах указ скороти-

ти недільне богослуження, щоб „nie przeszkadzać w wyborach", інакше грозив арештуванням. Та і це не помогло. Села цілу днину наче вимерли, ніхто з хати не виходив. По роскислому болоті улицями бродили одні поліцейські, а в урядях громадських скучали виборчі комісії виглядаючи виборців. Навіть латинники не дописали. Одні Юдеї віддали голоси.

Бучаччина.

Сороки: Українці не дали ані одного голосу. Голосували тільки кольоністи мазури.

Ліш и ці: Українці дали кілька голосів. Визначився запроданець Петро Табака і його син Іван. Голосували двораки, Жиди і хруні, разом 58 голосів.

Жи з н о м и р: Українці не дали ані одного голосу. Голосували мазури, кольоністи і частина латинників, разом 50 голосів.

З у б р е ц ь: Мало голосувати 880, голосувало 46, а то вся двірська прислуга і 8 Українців, між котрими громадський поліцай зі своєю родиною в числі 6 душ.

П о р х о в а: Тут є около 600 душ польської шляхти. Голосувало 62, між ними 10 Українців. Виборчий комісар був обурений: „jakto wy Polacy nie chcecie głosować". Жандарми (було їх 2) прямо скаженіли.

Новосілка коропенька: Населення майже сама польська шляхта, декотрі навіть гербові. Голосувало 8.

Чешанівщина.

В с. Горасєць Українці здержались від голосування. На 507 управнених до голосування впало 60 голосів, з поміж котрих 3 Українці. Голосували місцеві Поляки, Жиди, двірська служба.

До села прийшло військо з двома машинними крісами, а постерунковий Белєць гонив на коні по цілому селі грозючи і заохочуючи ріжними штучками народ до голосування. Коли всякі штучки не помогли, приїхав над вечером „sekrearz Wydziału" Квітницький та пустив качку, що всі доколичні села голосують. Однак і це їм не вдалось.

Борислав.

Вибори в Бориславі перейшли спокійно. З Українців ніхто участі не брав, з винятком кільканих старших робітників-богузів, які голосували на ч. 2. За те на Мразниці біля Борислава хотіли людей стероризувати і в той спосіб нагнати до виборів. Але штука не удалась. Вночі з суботи на неділю арештовано в Мразниці Мих. Лейбича, провізора церковного, Сея Іванчука, Юрка Феґецина, Ілька Андрушка, Миколу Лейбича, Теодозія Бундзяка, Михайла Левицького і Лабія (3 останні академіки), Чушакову Анну, вдову по українському старшині, її сестру Бронцю Іванчукову і ще 2 академіків. До виборів ніхто з місцевих чесних горожан не пішов, а всі сиділи в хаті спокійно. Голосувало лише 6 робітників на 2-ку. Вечером всіх арештованих випущено з словами: „idźcie głosować", але ніхто не пішов. Слава Мразничанам, що так гарно тримались! — Бориславський.

Коломийщина.

Шепарівці. До виборів не йшов ніхто, а коли вже люди пішли спати, приїхало автом військо з Коломиї о год. 9½, вночі і розбіглося по селі. Нараз счинився крик і плач, жовніри витягали з кожної хати силою всіх без ріжниць і тонули кольбами до голосування. Побили сильно Дмитра Гальчука, котрого відвезено до лікарня, побили Василя Гальчука кольбою в груди, Марії Стефанюк, жінці Михайла, котра виривалася, повикручували руки, жінки, дівчата забирали силою на автомобіль і везли до канцелярії громадської. Так зігнане село обступило військо і присилувало голосувати на картку ч. 29. Страшний гвалт треба до год. 3. рано. Як

хто відозвався, що не вільно примушувати серед ночі до голосування, били його по лицю. Жовніри грозили, що серед ночі запалять село! Селяне прибігли рано в розпуці до Коломиї шукати помочи на уневажнення цих виборів.

Раківчик. Село держалося добре. До дня виборів крім комісаря ніхто не підписав списків. В день виборів рано приїхало військо і жандарми. Комісія чекала до ¼ 11 год., але ніхто не явився. Тоді жовніри обійшли село, зайшли в долішний кут і хата від хати забирали людей. Хто лиш одним словом заперестував, тих арештовано, грожено оружжя, називано бунтівниками, бито. Пр. бито: Мих. Іванишук, Дм. Поповича, Заця, Данишук. Теольогови Д. Федасюкови грожено оружжя, а що він стояв при своїм, заарештовано його і віддано жовнірам. Йому удалось вирватися з арешту і утечи. Погоня за ним стріляла по селу. До вечера їм удалось зловити 15 людей, які під загрозою віддавали свої голоси на ч. 29. Під вечір зібрано на підводи всіх Жидів з села і приведені до виборчого льокалю. Але Жиди голосували на жидівську лісту. Цілий день Іванишук Онуфрій впахив перестрашеним людям коверти з ч. 29, а жандарм Стефак втручав їх до середини виб. льокалю. О 9 год. „запечатано" урну і відвезено до Коломиї — без протоколу, під опікою председателя комісії упр. школи Миколи Данилюка і жандармів. На другий день прийшов жандарм „справдити" вислід виборів з протоколом і збирав підписи комісії. Війти не було дома. Знайдено його в млині в Шепарівцях, де він підписав протокол. Печатки не мав. Жандарм вернув до грім. уряду по печатку. Вона була замкнена в шафі. Жандарм розбив шафу і сам собі прибив печатку. Ходять слухи, що власті начислили 300 голосуючих, хоч разом з Жидами голосувало яких 301. Селяне обурені. Деякі плакали з пересердя.

Пядики. Управнених до голосування 900. Голосувало 85. Не голосували також вітні залізничники. Жидів до голосування присилувано. За некорисний вислід комісар Пйонтек казав ув'язнити Віта Ткачука і держати його до дня під багнетом.

Попуття.

Яблонів. Поліція на чолі „ва" порозставляла від самого ранку пости на всіх виходах із містечка, щоб не випускали звідтам нікого із громадян Українців. Бажаючи піти до церкви у Стопчатові, до якої то парохи належать мішане Яблониова, всував стоячий на пості жандарм картку із ч. 29, і заявляв, що аж тоді пустить до церкви, як інтересований викажеться посвідченням від виборчої комісії, що вже голосував. Це одначе не дало бажаних для Поляків наслідків, бо із Українців не голосував ніхто, за винятком одного, що виконує обов'язок міліціонера.

Стопчатів. Помимо польської агітації Стопчатів може виказатися перед світом тільки 3 певними голосами. Перед самими виборами стався тут цікавий випадок, а саме: на церковній брамі між двома наліпленими старостою „Телеграмами Петрушевича", появилася якимсь робом дійсний наказ нашого уряду, щоб не брати участі у виборах.

Ковалівка. По не провіреном відомостям мав бути тут тільки один голос, який віддала одна Полька. Є це село найсвідоміше в цілій околиці.

Березів-середній. Мали голосувати тільки три підпсені жандармами молодичі (які тепер „страдають", по причині відсутності власних чоловіків).

Березів-вижній. Мав голосувати тільки один немічний старець і безхарактерний дивак неповного розуму, якийсь Дрогомирецький, який сам не був свідомий того, що робить.

Після польських виборів у Сх. Галичині.

Повіт Львів.

В львівській повіті, як і в самім місті українське громадянство не брало ніякої участі у виборах, мимомоконсигнування всіх відділів війської зі скорострілами. В селах: Мшана, Борців, Керчинів, Поланка, Рясна руська, присілок Думнів, Рудно, здержалися від виборів також і інші мешканці, а в самім Бартагові Німці а навіть спроваджені Мазури. В самім Бартагові коман-

данти постерунку жандармерії Ратай казав силою стягнути залізничників до голосування, загрожуючи, що „кто не пуйдзе до виборів, за 14 дні вилеці з служби". Мимо цього голосувало в Бартагові около 5 осіб збаламучених хрунями.

Баня-Березівська. Доносять, що з Українців не взяв участі у виборах ніхто. А Поляків нема там жадних.

Акрешори. Як було кілька голосів, то тільки від близьких "фаміліантів" великого хруняги, наказного війта, бо усі інші громадяне боялися примусу зі сторони властей у день виборів "розхворілися".

Космач. Голосів було 250, але це виключно тільки від заряду копалень, та фабричних робітників і численної жидівської людности. Село Космач є так велике, що як би узяли були участь у виборах і Українці, то було би звичайно кілька тисяч голосів.

Мишин. По одним відомостям ніхто не голосував, а з других жерел повідомляють, що голосувало 7.

Уторопи. Ця нещасна діра "прохрунулася" найбільше у цілому нашому повіті. У 1914. році польські легіоністи спалили були це село цілком, так що ще тепер половина тиняється у комірному, а теперішнього наказного і тодішнього війта кацапа Кірашука Гриця на доносення Поляків довго мучили австрійські влади у Талергоф, та тепер діставши трохи марочок, він простив все Полякам.

Були це у більшій частині німецькі старики, які не могли утікати

від цих напасників. Тут вони голосували не тільки за себе, але й за своїх жінок, синів, зятів, доньок, невісток, а то й унуків і т. д. Так, що це дало 400 голосів. Хотя виборців було при урні не більш кількох десятків. Що таке заступство у голосуванні є недопустимим, то цією справою повинні зайнятися наші адвокати, щоб довести до уневажнення виборів у цьому селі.

З інших сіл відомости покищо не наспіли.

Космач

Кобакі: голосувало 70 (служба лісова, Поляки, і кілька наших). Слобідка: голосувало 19.

Рибно: голосувало 300, під примусом граничної сторожі, яка зганяла людей через цілий день.

Старі Кути: голосувало 60. Тюдів: голосували 3.

Черганівка і Сморна: не голосував майже ніхто.

Прислайте датки на політичних в'язнів до Тов. "Краєвий Союз Кредитовий", або до Тов. "Дністер" з допискою: на в'язнів! — У Львові є понад дві тисячі арештованих Українців! — В першу чергу найближча рідня і села повинні прийти з допомогою!

Великий переворот в Італії

П.*)

(Реакційність фашизму. — Б. Муссоліні. — Завдання нового уряду).

Весь переворот відбувся на протязі коротких кількох днів. Він, правда, не був нежданий. Адже перед несподіваним конгресом фашистів уряд перемістив в краю ледве не ціле перегрупування військ; та не тільки згуртовано велику військову силу в Неаполі і його околиці, але й видано надзвичайні розпорядження у самому Римі. Однак імпонує дефіцит десятків тисяч збройних "чорних сорочок", які перейшли перед своїм вождем вулицями Неаполя дня 24. жовтня ц. р., явно показала безсилність королівської армії супроти військ пана Муссоліні. Досить було слів погрози цього останнього, щоб відкрити став йому шлях до влади, яку він мав брати силою. Таким робом формально відбулася звичайна зміна кабінету, правда, позапарламентарна зміна, але без порушення основ конституції, яка дає досить прав королеві Італії і на такий лад поводити до життя новий уряд. Що більше — вождь фашистів склав кабінет цілком відповідаючи вимогам основних законів і передав на руки короля присягу про вірність конституції. А проте по суті теперішній кабінет не є наслідком звичайної кабінетної кризи, лише великого державного перевороту, який доконався під натиском збройної сили; всі заходи Муссоліні надати зміні невинний характер нового компромісу парламентських політичних партій, не можуть змінити факту, що в Італії запанувала диктатура одної групи громадянства, яка має могутню підтримку в існуючій військово-дисциплінованій організації фашистів.

І насильний спосіб, яким фалісти добули міністерські портфелі і незаперечний факт, що організація фашистів повстала як проти чинної організації італійських соціалістів і, врешті, коротка, але багата подіями крайнього терору й непереможна історія фашизму — все воно дало фашистському перевороту марку правої соціальної революції. На перший погляд так і кидается у вічі, що, мовляв, владу захопила в свою руку крайня чорна реакція.

Безумовно, що фашизм є витвором духової атмосфери, яка пор-

стала під впливом Д' Анунція. Безумовно, що так само, як частина пролетарських мас пішла за фанатичними ідеями Леніна, так само частина буржуазії зайшла в засліпленню для націоналізму й імперіалізму аж до абсурду. Але історія віків показала, що скрайні гасла не приймаються у таких широких масах, якими розпоряджає центральна управа фашистів, та не запускає такого глибокого коріння, з якого могла би на протязі кількох десятиліть вирости організація, яка не має собі рівної по дисципліні. Тому й фашизм, хоч і зроджений в ідеях націоналізму, але не оснований на базі скрайньої соціальної реакції.

Праві кола великих землевласників і промисловців зручно використовували фашистів для боротьби з пролетаріатом. Вони бажали зруйнувати не тільки воєнний більшовицько-комуністичний рух, але й одним махом знищити всі, якіб не були, робітничі організації, включно з льоальними міських синдикатами та професійними спілками, існуючими в Італії головним на зразок німецьких і англійських. І це їм почасти вдалось, коли взяти на увагу кількість зруйнованих фашистами робітничих будинків, здемонованих редакцій соціалістичних часописів та всіх інших ексцесів у робітничих районах.

Алеж не можна замикаати очей на факт, що фашисти з одного боку руйнуючи існуючі соціалістичні — з другого боку самі закладали свої біржі праці; що домагалися перцеляції й викупу великих латифундій; що силою примушували обнижувати ціни на предмети першої необхідності; що були завжди за скобками державних монополій, як залізниця, пошта й телеграф, сіль та тютюн; що врешті — виступали проти італійських соціалістів під дуже скромним і реальним гаслом скинення тягарів величезних насильних контрибуцій і т. зв. партійних податків, якими італійські соціалістичні організації два роки руйнували все населення, а які з багато соці. лідерів зробили мільйонери! (чи не нагадується історія повстання " нової буржуазії " підчас більшовицької революції на Сході, т. зв. "совбурів" ?!) Факт існування тепер в рядках фашистських організацій великої сили свідомого й організованого робітництва та симпатій, якими тішаться їх чотириохоттисична армія сам по собі каже відноситься критично до всіх тих

закідів, які робить фашизмові ліво настроєна світова преса.

Чималий причиною сумнівів у ширість реакційного елементу у фашизмі, є особ. його вождя, теперішнього володаря Італії. Беніто Муссоліні це син бідного зарібника, свідомого соціаліста, сам недавній діяльний член соціалістичної партії. Це колишній редактор соціалістичного часопису "Avanti". За свою соціалістичну ідеологію був навіть переслідуваний та мусів тікати на територію Швейцарії. Коротко перед війною став інтервенціоналістом і гаряче пропагував національну війну. Ранений, вернувшись з бойового фронту та заснував невеличку газету "Popolo d'Italia", яка й стала завязком фашистської організації.

Еволюція політичного світогляду діячів різних напрямків, еволюція, ніколи дуже велика й різка, є на денному порядку (Українцям відомо не явище аж надто добре!) Великий син Корсики, із кривокости республіканець — вклав собі на голову цісарську корону!

Але скок з воюючого соціалізму до воюючого націоналізму є надто широкий, щоб повірити в него без застережень. Бачучи становище італійської соціал демократії супроти III. Інтернаціоналу й усі наслідки цього у практиці — Муссоліні зумів використати настрої мас у тому напрямку, щоб створити могутню організацію, яка перейняла на себе завдання цілого державного адміністративного апарату. Але годі повірити в соціальну чорну реакційність недавнього червоного соціаліста — у людини тої інтелігенції, як Беніто Муссоліні.

Очевидно, що з остаточною характеристикою фашизму треба підждати до часу іспиту, який має скласти теперішній італійський кабінет у царині практичної внутрішньої і закордонної політики. Державної політики а не пів-легальної демагогії. У практичній диплом-

матії нічого не відіють нічеві гасла патріотичного ліризму.

Одним з перших кроків Муссоліні у внутрішній політиці була гостра заборона фашистським організаціям робити які небудь ексцеси у відношенню до соціалістичних організацій і муніципальних рад. Такий наказ має піднести державний авторитет, який так терпів од вчинків самих фашистів! Але такі накази по провінційальним філіям фашистів, ані широкими жемами, однаково, як і парадими й дефілядами, не вдасться усунути державного дефіциту дев'ятисот мільярдів лір. Італія має залізницю, які самі дають дефіцит дев'ятисот мільйонів! Італія має триста тисяч безробітних громадян. Італія завжди ще переживає промислову кризу через недостачу власного вугілля. Всі ті справи домагаються від міністрів чогось більше від мілітаризаційності хисту.

Ще більш заплутаними є закордонні справи. Італія грала досить роль посередника поміж Францією і Англією. Чи зможе виконувати її уряд людей, гасла котрих були обраховані на ефект серед патріотично настроєної армії і фльоти? Питання воєнних відшкодувань і воєнних боргів, питання Близького Сходу, невиснесена справа з претенсіями Італії до островів Додеканес в Егейському морі, та найголовніше: майбутнє відношення фашистського уряду до Югославії, себто до договору в Санта Маргарита з листопада 1920 р., та до англійських інтересів на Середземному морі — ждуть не терпляче ближчого з'ясування.

Муссоліні перевів чималі зміни на постях закордонних представників Італії та розіслав обіжників з закликом до праці. Але поклик самої енергії ніде не є так безплідний, як на ґрунті закордонної дипломатії! Будемо ждати його наслідків. (1р)

Совітська Росія.

Росія і Німеччина.

Німецький амбасадор у Москві гр. Брокдорф-Ранцав вручив Камєневу свою повноважність, причому заявив, що старатиметься довести, що рапальський договір заініціював нову добу для Німеччини і Росії, а тимсамим також для Європи і всього світу. Ленін відповів, що свідомство великого довіря, яке виставили собі Німеччина і Росія заключенням договору в Рапальо, вказує світові одинокий шлях справедливого виходу з хаосу на дорогу приязних взаємин і економічного зближення.

Договір між Німеччиною і сов. Росією.

Оголошено договір заключений між Німеччиною і шостою совітськими республіками, а саме Україною, Білорусією, Грузією, Азербайджаном, Вірменією і республікою Далекого Сходу. Договір забезпечує горожанам держав, котрі його заключили, правну охорону. Совітські республіки як і російська республіка можуть ґрунтувати в Німеччині торговельні філії, які матимуть право заключувати правні контракти.

Сов. республіки і справа пролізів.

У відповідь на запрошення сов. правительства правительствами: Англії, Франції й Італії до участі в

нарадах над справою пролізів на конференції в Льозанні, заявлено в ноті з 2. ц. м., що російське правительство не може згодитися, щоб Росія не допущено до праці на цій конференції. Сов. Росія є думки, що мусить узяти участь у цій конференції, в чому Росія безпосередньо заінтересована. Сов. правительство домагається повної, не обмеженої участі Росії, України і Грузії в льозанській конференції.

Комуністичний конгрес у Петербурзі.

В неділю отворено в Петербурзі торжественно міжнародний конгрес комуністів під проводом Зіновєва. Зіновєв у промові представив висліди комуністичного руху у цілому світі.

Естонський часопис "Вабамаа" звідомляє, що в зв'язку з створенням міжнародного конгресу комуністів переведено багато грештувань серед робітників і молоді, що ворожо відносяться до конгресу. Правительство дало на уладження конгресу 10 мільйонів рублів у золоті.

Амнестія в сов. Росії.

З Москви звідомляють, що совітське правительство з нагоди 5. роковин існування сов. республіки проголосило амнестію за виїмком політичних проступків, та засуджених за хабарництво і гонення спірту.

РІЖНІ ВІСТІ.

Конференція в Льозанні.

З Парижа доносять, що французський уряд звернувся до союзних держав з пропозицією, щоб конференція в Льозанні розпочалася 13. листопада. Перед цією конференцією має відбутися нарада в Парижі при участі міністрів союзних держав.

В Константинополі.

П. А. Т. повідомляє, що в Константинополі прийшло до кривавої сутички між Англійцями і Турками. Кількох Англійців убито.

Альпійська республіка.

Італійська преса доносить, що Муссоліні пропагує ідею утворення нової держави "Альпійська респуб-

блика" в склад якої входив би Тироль, Фрельберг, Каринтія і Стірія. Під час конференції Бенеша із Шанцером була мова про розділ Австрії між Італією та Чехословаччиною. Частина Австрії перейшла до "Альпійської держави". Італія бажає тим способом створити для себе безпосереднє получення з Німеччиною і Чехословаччиною.

Участь сватів в конференції в Львові.

Як доносить П. А. Т., уряди

світської Росії, України і Грузії влучили державам Антанти нову ноту в справі участі совітів у конференції в Львові. Англія обіцяла порозумітися в тій справі з іншими державами.

Після виборів у Зєдинених Державах.

З Парижа доносять, що в склад палати послів Зєдинених Держав вибрано 220 республіканців, 204 демократів. До сенату 56 республіканців і 42 демократів.

В останньої хвили

Принс Ст. Федака і тов.

XV. День розправи.

Львів, 11. XI. 1922.

В наслідок спротиву прох. Гіртлера усі доказові внески полагали трибунал відмовно, супроти чого в суботу приступлено до дальшого одноманітного відчитування актів, на які склались доносення поліції і військових властей та т. зв. "карних табуль" обвинувачених. З них виявилось, що поміж обжалованими один тільки Яремійчук був покараний польським військовим судом десятилітньою тюрмою під замітєм шпionажі, але відсидівши 2 роки у Віснїчу був уласкавлений. Перед замкненням доказового поступовання зголосив обор. д-р Глушкевич внесок на переслухання свідка Янкевича, чому однак трибунал із місця спротивився. Заряджено павзу, після якої предсідник Маєр відчитав 43 питання головні 45 есентуальних для присяглих суддів. Оборона заперечувала проти редакцій питань. Між іншими обор. д-р Глушкевич сконстатував, що питання, яке відноситься до обв. Ст. Федака обіймає моменти, які там з законних мотивів не повинні найтисся. Торкається це уступу, під час свята створення Східних Торгів і патріотичного настрою викликаного тим святом. Оборона просить трибунал усунути цей уступ так, як в напрямі такого чи іншого настрою не ведено доводжень, оборона могла би домогатися скасування питання в питаннях настрою обв. Федака в момент доконання атентату, а чейже вона такого домагання не підіймає. Оборона стверджує, що дотеперішня судова практика не занотувала того рода питань. Відтак домагається обор. д-р Глушкевич спеціалізування вчинків доконаних поодинокими обвинуваченими, чого нема в першій редакції питань. Вкінці оборона вносить на поставлення питань об'яток §§ 152, 155 а, 156 б та 285—287 пр. к. з.

Усім тим внесенням супротива прокуратор Гіртлер, в слід за чим по репліці обор. д-ра Глушкевича відложено розправу до понеділка.

Володимира Федоровича.

Львів, 11. XI. 1922.

Зізнання дальших свідків ні в якій мірі не причинилися до збентеження обвинуваченого полк. Федоровича.

Свідок Ч. Рибінський, що належав до боевої формациї ген.

Галлера оповідає про розброєння його відділу під Микулинцями та відставлення до Тернополя. Там посаджено їх в тюрму в слід за чим український військовий суд вів проти них доводження за напад на українську територію. В січні 1919 р. застановлено слідство, в слід за чим трактовано їх як полонених.

Свідок Слюсарчик, вилегований інкримінованого дня на парламентаря був на українському боці розброєний і відісланий до секретаріату військових справ. Тут його арештовано. З обв. Федоровичем зустрічався свідок в Тернополі. Відношенню полк. Федоровича до нього свідок не може нічого закінчити.

Свідок Селецький зізнає, що від українських полонених довідався, що командантом під Микулинцями мав бути обв. полк. Федорович, та що він є мабуть Поляком.

Свідок Вилежинський належає до тих хорих старшин, які під час бою усунулися до салі хорих. До них то вголосив полк. Федорович промову в німецькій і українській мові, в якій напитувавши їх напад на територію української держави заявив, що колиб він не дав приказ артилерії, усі булиб вигнані.

Під час суботньої розправи переслухано кс. Вайса і кс. Дорожинського, які ні одним словом не обтяжили обвинуваченого, оповідаючи тільки про відношення до них українських жовнів, які не були підвладними обвинуваченого.

Нагний суд в Чорткові.

В суботу, дня 11. п. м. в полудне запав вирок наглого суду в Чорткові в справі членів ватаги, що прийшла з за Збруча. Стефана Мельничука і Петра Шеремету засуджено на кару смерті через розстріл. Михайла Сеника, Андрія Панькова і Івана Сергія засуджено на кару 6-літньої в'язниці, а Сидора Загородного, Ярослава Панасюка і Івана Лукача на кару 5-літньої в'язниці.

Обвиненого о співвину о. Михайла Дмитерка, пароху з Мишковець, суд виправдав і пустив на волю.

Оборонці Мельничука і Шеремети звернулися телефонічно до Варшави з проською о помилування, а що відповідь не прийшла на час, о год. 4. п. п. засуджених розстріляно.

ТЕЛЕГРАМИ.

Грізне полєження в Царгороді.

Льондон (ПАТ). Вольф. "Дейли Кронікл" звідоляє, що англійський кабінет одержав тривожні вістки від ген. Герингтена, що Турки замисль узгляднити домагання коаліційних генералів, ставлять шораз енергічніші жадання. Положення в Царгороді вважають дуже критичним. Неофіційно зачуєти, що в огляду на небезпечну настану комалістичних військ коаліційні

відділи в Царгороді, англійське правительство рішило вислати до Царгорода підмоги.

Султан не абдикує.

Париж. (ПАТ). Амас. З Царгорода: Перший секретар султана заявив, що султан під ніяким услівем не буде абдикувати.

Свято „Просвіти“

(8. грудня 1922.)

Зближається день 8. грудня. День цей є святом „Просвіти“. В тім дни перед 54 роками основано у Львові Тов-о „Просвіта“. Память того дня усім, кому дорога культура і освіта, а особливо для українців Східної Галичини, велика. День оснування Тов-а „Просвіти“ тобто день 8. грудня 1868 р. є угодним каменем розвою української національно-державної думки, а півстолітня діяльність „Просвіти“ прорубувала освітою і національним оствідомленням той шлях, яким йшла ця думка під курні стріхи широких закутин нашої тіснїшої Батьківщини. Розумів це без пояснення український народ і відчував вповні нині в часі гарячої боротьби за свою державність. Розумів це він також уже перед війною, а навіть у перших початках існування Тов-а. „Пам'ятаймо добре, що кожний просвічений селянин, то один воїн більше в нашої справі“, — голосив на загальних зборах Тов-а „Просвіти“ нововибраний третій голова Тов-а Володислав Федорович дня 10. мая 1873 року. І нині по 50-ти літах на яєі це бачимо, що перші провідники „Просвіти“ передбачували. Тому обходити річницю оснування Тов-а „Просвіта“ є для нас, пізніших поколінь, святом обовязком. Перший раз переведено свято „Просвіти“ в цілім краю в 1908 р., тобто в 40-літній ювілей існування Тов-а.

І від того часу крім воєнних 1914—19 років — обходить торжественно український нарід Галичини річницю день 8. грудня. Зробив день цей празником „Просвіти“. А святкує його український нарід дійсно величаво в церкві, школі, в освітніх та культурних установах та присилає Товариству „Дар Просвіти“ у формі переведених збірок. У воєнних 1920—1921 роках святковано день „Просвіти“ навіть величавіше і ширійше ніж у перших воєнних. „Дар Просвіти“ осягав усе високу суму. Пр. в 1908 р. понад 10.000 корон, в 1920 р. около 100.000 мп. а в 1921 р. понад 1 мільон мп. Тож і цього 1922 року переведім торжественно — відповідно до хвилі — „Свято Просвіти“, де і як лиш можемо, та перешлім матірному Товариству поважний „Дар Просвіти“, якого воно в цім році так дуже потребує, головно на покриття коштів направи дому, який знищила рука вандала вибуховим матеріалом дня 21 IX. 1922 р.

Правда, тяжка хвиля, а навіть дуже тяжка, в якій відзивається Головний Виділ Товариства враз із своєю Просвітно-організаційною Комісею до загалу українського населення в краю, але вірить в те, що сила ідеї, розуміння ваги культурної праці

„Свято Просвіти“ відбудеться величаво. Про це постараться виділи Філій, Читальні, та члени, яким Головний Виділ переведення „Свята і дару Просвіти“ гарячо поручає

Робім, не спочиваймо, а й серед теперішних відносин зробимо для „Просвіти“ багато.

Спосіб переведення свята поручається місцевим комітетам — після власного розуміння відповідно до місцевих обставин. Полання до чотирох Воевідств о дозвіл на публичні збірки „Дару Просвіти“ відійшли з Головного Виділу а рішення властей передається до відома пізніше дорогою преси.

Львів, дня 30. жовтня 1922 р. За Прєсвіт-організаційну Комісею при Тов-і „Просвіта“

Мих. Галушчинський А. А. Панейко
голова секретар.

За Головний Виділ Тов-а „Просвіта“
д-р Іван Врик Степан Шах
у. голова секретар.

НОВИНКИ.

— Конфіскація. Останнє (12) ч. „Свободи“ сконфісковано за деякі місця вступної статті, рубрики „Після виборів“ і за передруки статей з англійської преси про Східну Галичину.

— Добрий приклад. Село Малехів під Львовом зібрало кілька кірців бараболі, ярини та інших харчевих припасів для арештованих українців. Інші села повинні йти за прикладом Малехова.

— Демонстрація українських студентів. Минулої неділі в Берліні відбулася демонстрація українських студентів перед будинком польського конзуляту. Демонстрацію переведено на знак протесту проти польського терору у Сх. Галичині. Демонстранти виголосили промови в німецькій мові і розкидали лєтучки. З піснями і національним гимном закінчено демонстрацію.

— „Gdzie obecnie przebywa p. Alghieri Dante?“, так питав польський агент поліцейський одного з українських льокаторів в часі ревізії яку переведжено 18. жовтня с. р. в домі краєвого товариства кредитового у Львові при ул. Домініканській 11. — Оповідають, що запитаний мав дати ось яку відповідь:

Не знаємо чи зрозумів це той „вивадовца“ і чи дійсно таку відповідь одержав на ті свої допити. — Як не одержав, то можемо сказати мовою Дантого і „Se non e vero (ця відповідь) e ben trovato“...

Щоб не було непорозуміння дійшло до моєї відомости, що появилася брошурка в справі виборів підписана І. Левинський. Заявляю, що я ніякої брошури в справі виборів не писав і нічо з сею брошурою не маю спільного. — Іван Левинський, учит. української Семинарії.

— Цікава конфіскація. П. А. Т. доносить, що у Варшаві сконфісковано 9. XI. „Курер Повшехни“ за статтю „Пелномощіцтво генерала Галлера ве Вєсходней Малопольсє“.

— Вп. Передплатник в Чехословаччині просимо отсним складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Лєгїонів в Празі на конто Видавничої Спїлки „Дїло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — Адміністрація.

— Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі шкіри з кун, тхорів, видр, лисів, котів і т. п. продавати лише нашім українській фірмі: Петро Карпак, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 12—30

При виїзді адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.

ЖЕРТВИ

Просвітно-організаційний фонд Тов-а „Просвіта“.

677) Макс Брилинський в бурдяківцях 2000, кличе: о. Н. Струтинського в Городенці, Бойчука А., Н. Маковського, В. Падлевського і С. Шумку в Бурдяківцях по 1000, 678) Чит. „Просвіта“ в Гребенімі 400, 679) Теодор Чубак в Підфиліппі 2000, кличе: І. Пащука і М. Мельниченка в Підфиліппі, М. Поважного і М. Кучеру в Мушкатівцях. 680) о. Т. Ч. Яківський в Кропильнику 1000 кличе: о. А. Конюшко в Турю, Ю. Карпінського в Галєх вижних, О. Кулиничі в Кропильниках.